

บทที่ 1

บทนำและวัตถุประสงค์

การเลี้ยงผึ้ง หมายถึง กิจกรรมที่นำเอาข้อมูลทางชีววิทยาของผึ้ง หรือข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผึ้ง ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการรังผึ้งที่จะนำหรือชักนำ ให้ผึ้งสร้างรังในภาชนะที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น โดยการจัดการให้กับผึ้ง ให้ผึ้งมีโอกาสเก็บอาหารจากธรรมชาติมาสะสมไว้ในรัง เป็นจำนวนมากพอที่ผู้ประกอบกิจกรรม หรือผู้เลี้ยงผึ้ง สามารถเก็บเกี่ยวได้ มนุษย์ได้รู้จักผึ้ง เพราะน้ำผึ้งที่เป็นสารอาหารจากธรรมชาติที่ทำให้มนุษย์รู้จักความหวาน ความต้องการผลิตภัณฑ์ผึ้งทำให้มนุษย์เข้าไปจัดการผึ้งหาวิธีการที่จะเอาน้ำผึ้งมาเลี้ยงไว้ในรัง ปรับปรุงประสิทธิภาพการเลี้ยงให้สูงขึ้น จนกระทั่งเกิดการเลี้ยงผึ้งขึ้นมา

มนุษย์รู้จักการผึ้งและประโยชน์ของผึ้งมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยการนำน้ำผึ้งมาเป็นแหล่งให้ความหวานในอาหารและใช้ไขผึ้งมาทำเป็นเทียนให้แสงสว่าง ผึ้งยังให้ผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม ตามการเกิดของผลิตภัณฑ์ คือ (1) ผลิตภัณฑ์ที่ผึ้งนำมาจากนอกรัง ได้แก่ เกสรและพรอพอลิส (2) ผลิตภัณฑ์ที่ผึ้งนำมาจากนอกรัง แล้วผ่านกระบวนการย่อยของผึ้งแล้วคายออกมาสะสมในหลอดรวงได้แก่ น้ำผึ้ง (3) ผลิตภัณฑ์ที่เกิดภายในตัวผึ้ง ได้แก่ รอยัลเยลลี่ ไขผึ้ง พืชของผึ้งและตัวอ่อนผึ้ง ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์จากผึ้ง จัดเป็นอาหารเสริมที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่อร่างกายหลายชนิด เช่น น้ำผึ้ง ซึ่งจัดเป็นพวกคาร์โบไฮเดรตที่ให้พลังงานสูง ประกอบด้วยน้ำตาลอย่างง่ายถึง 80 เปอร์เซ็นต์ เหมาะสำหรับคนทุกเพศทุกวัย ตั้งแต่ทารกจนถึงผู้สูงอายุ ผู้ป่วย นักกีฬา ฯลฯ นมผึ้งหรือรอยัลเยลลี่ มีลักษณะเป็นของเหลวข้น สีขาวครีม มีคาร์โบไฮเดรต 10-20 เปอร์เซ็นต์ โปรตีน 14-15 เปอร์เซ็นต์ ไขมัน 3-5 เปอร์เซ็นต์ และอุดมไปด้วยวิตามินหลายชนิด เกสรผึ้ง ประกอบไปด้วยโปรตีนเป็นส่วนใหญ่ และประกอบด้วยวิตามิน 16 ชนิด เกลือแร่ 16 ชนิด กรดอะมิโน 18 ชนิด เอ็นไซม์ 18 ชนิด และธาตุอื่นๆ อีก 28 ชนิด ส่วนสารพรอพอลิสนั้น มีสารฟลาโวนอยด์ซึ่งช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ร่างกาย เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์ต่างๆจากผึ้ง ถือว่ามีคุณประโยชน์และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งประเทศไทย ถือว่ามีศักยภาพในการผลิตและส่งออกน้ำผึ้งสูง โดยมีการส่งออกน้ำผึ้งสูงเป็นอันดับที่ 32 ของโลกและอันดับ 2 ของอาเซียน รองจากเวียดนาม สามารถผลิตน้ำผึ้งได้ปีละ 11,000 ตัน แหล่งผลิตกระจายใน 40 จังหวัด น้ำผึ้งของประเทศไทยมีคุณสมบัติเฉพาะตัวทั้งเรื่องรสชาติและความหอม ทำให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะชาวต่างชาติ โดยมีแนวโน้มการส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยส่งออกน้ำผึ้งเกือบ 9,000 ตัน มูลค่า 577 ล้านบาท ตลาดสำคัญ ได้แก่ เยอรมัน ไต้หวัน และซาอุดีอาระเบีย (สำนักข่าวไทย, 2557)

นอกจากประโยชน์ทางตรงที่ได้รับแล้ว การเลี้ยงผึ้งยังมีประโยชน์ทางอ้อมต่างๆ อีกมากมาย เช่น ช่วยในการผสมเกสร ทำให้มีผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ช่วยลดการใช้สารเคมีและยากำจัดศัตรูพืชหรือใช้ด้วยความระมัดระวังมากขึ้น เนื่องจากผู้ที่ปลูกพืชและผู้เลี้ยงผึ้งเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากผึ้งร่วมกัน เกิดการจ้างงานหรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงผึ้งต่างๆ เช่น การผลิตอุปกรณ์และเครื่องมือในการเลี้ยง การเก็บน้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากผึ้ง และเรื่องบรรจุภัณฑ์สินค้าต่างๆ เป็นต้น โครงการวิจัยและพัฒนาการเลี้ยงผึ้งเพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชนบนพื้นที่สูง มุ่งเน้นที่จะศึกษาความเป็นไปได้ในการเลี้ยงผึ้งบนพื้นที่สูง เพื่อเป็นอาชีพทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง ควบคู่ไปกับการส่งเสริมอาชีพ การปลูกพืชผัก ผลไม้ รวมถึงกาแฟ เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพที่มั่นคง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีในพื้นที่อย่างคุ้มค่าโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาพันธุ์ฝัองโพรงที่มีศักยภาพในการให้น้ำฝัองบนพื้นที่สูง
- 2 เพื่อศึกษาเทคโนโลยีการเลี้ยงฝัองในแปลงไม้ผลและกาแฟบนพื้นที่สูงที่ให้ผลผลิตสูง
- 3 เพื่อศึกษาวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากฝัองที่เหมาะสมกับชุมชนบนพื้นที่สูง
- 4 เพื่อศึกษาช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์จากฝัองภายในประเทศและคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ฝัองที่ตลาดต้องการ
- 5 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฝัองในระดับครัวเรือนและชุมชน

ขอบเขตของการศึกษา

- 1 การศึกษาพันธุ์ฝัองโพรงที่มีศักยภาพในการให้น้ำฝัองบนพื้นที่สูง
- 2 การศึกษาเทคโนโลยีการเลี้ยงฝัองในแปลงไม้ผลและกาแฟบนพื้นที่สูงที่ให้ผลผลิตสูง
- 3 การศึกษาวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากฝัองที่เหมาะสมกับชุมชนบนพื้นที่สูง
- 4 การศึกษาช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์จากฝัองภายในประเทศและคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ฝัองที่ตลาดต้องการ
- 5 การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฝัองในระดับครัวเรือนและชุมชน

